

Alternan
für
Deut

Tabuk után a falak is ledőlnek?
Az AfD és az FPÖ politikai térnyerése

Stefán Csaba

Készítette   Stefán Csaba, kutató, MKI
2025. február 12.

Tabuk után a falak is ledőlnek? Az AfD és az FPÖ politikai térnyerése

Az európai elitek válsága

Az elmúlt évtizedek európai krízisei (pénzügyi válság, Covid-19 világjárvány, migrációs válság, orosz-ukrán háború stb.) során a hatalmon lévő politikai elitek nem tudtak megfelelő és hatékony válaszokat adni. A válságkezelés sikertelensége nyomán számos olyan politikai párt erősödött meg Európa-szerte, amelyek ezen elitek szempontjából „radikálisak”, mivel a mainstreamtől eltérő válaszokat és megoldásokat ígértek a választóknak. A klasszikus pártok közötti különbségek egyre inkább elmosódtak, ezek a pártok ugyanazokat az üzeneteket fogalmazzák meg, árnyalatnyi különbségekkel (lásd pl. a PSD-PNL koalíciót Romániában vagy Ausztriában a Néppárt és a szociáldemokraták nagykoalícióját). Mivel üzeneteik és megoldásaik eredménytelennek bizonyulnak, az elitek által radikálisnak bélyegzett pártok az elitek által megfogalmazott üzenetektől eltérő megoldásokat javasolnak, újszerű megközelítéseket alakítanak ki a felmerülő problémákra, valamint kritikusan állnak hozzá az európai integráció bizonyos fordulatai, vagy az EU-s intézményekkel szemben. Ez a trend felerősíti azt az elképzelést, hogy az elitek *a fennálló helyzetből* legnagyobb hasznot húzókat szolgálják. Ez pedig Európa-szerte egyre több választót szólított meg.

A történelem folyamán nem ez az első eset, hogy ún. radikális jobboldali pártok erősödnek meg, ugyanakkor az is látható, hogy az eddigiekkel ellentétben ezek a pártok nem jelentéktelenedtek el, hanem fokozatosan erősödtek meg – ennek pedig köze van az elhúzódó válságspirálban tehetetlennek tűnő mainstream pártok folyamatos erodálásához is. A legtöbb esetben retorikájuk nem lett kevésbé radikális, az elitelleneségre alapuló üzenetek megtartása több helyen még sikeresebbé tette [őket](#). A mainstream pártok (és az elit) először megpróbálták marginalizálni ezeket a csoportokat, majd e politikai formációk növekvő támogatottsága miatt a politikai karantén vezették be velük szemben. Bár a politikai karantén célja minden esetben a hatalomtól való távoltartás, természete nem egységes, és országról országtól változik. Így mára Spanyolországtól Közép-Európáig több olyan párt is megnevezhető, amelyeket a hatalomtól elzárnak, a parlamentben

elszigetelnek. Vannak olyan államok is, ahol végül a politikai *mainstream* domesztikálja ezeket a pártokat, vagyis valamilyen formában bevonja őket a kormányzásba, remélve radikalizmusuk és/vagy népszerűségük erodálását, de az sem ritka, hogy üzeneteket vesz át tőlük, vagy elkezd valamilyen formában együttműködni velük.

Ha egy pártot politikai karanténba (franciaajkú országokban *cordon sanitaire*, németajkú országok esetében *Brandmauer* avagy „tűzfal”) helyeznek, azt általában azzal indokolják, hogy az adott párt radikalizmusa veszélyezteti a demokratikus rendet. Máshogy megfogalmazva, a demokratikus rend megdöntésére való törekvést vizionálják az elzárni kívánt párt politikájával kapcsolatban. Az egyes radikális politikai formációk „veszélyessége” a jelenleg hatalmon lévők számára országonként mást jelent, így az erre adott válaszok is [különbözőek](#). Az egyes államokban kevés hasonlóságot találunk a politikai karantén felállítására, hiszen nem egy általános, objektív keretrendszer alapján kerül sor a kizárásra, hanem egyedi belpolitikai kontextusok következtében alakulnak ki ezek a reflexek. A politikai karantén ennek ellenére bevett gyakorlattá vált, de csak addig működhet, amíg a karantén mögé zárt párt nem tud abszolút többséget szerezni az egyedüli kormányzáshoz, vagy nem törli meg a karantént azzal, hogy egy vagy több politikai formációval kieszközli az együttműködést.

A berlini fal után a berlini tűzfal is leomlik?

Miután Németország elvesztette a második világháborút, olyan demokratikus rendszer épült ki az országban, amely meg kívánta akadályozni a szélsőséges radikalizmus visszatérését. A gyakorlatban ez két dolgot jelentett: egyrészt belekerült az Alaptörvénybe egyes radikális jelképek tilalma, a radikalizmus konkrét betiltása, és az állampolgár joga, hogy végső esetben bármilyen módon fellépjen a demokratikus rendet megdönteni kívánó csoportok ellen. Másrészt, megszületett a *Bundesamt für Verfassungsschutz* (BfV), avagy a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal, amely a radikális csoportok elleni nyomozással, megfigyeléssel, és egyes esetekben a beépüléssel és belülről bomlasztással lépett fel. Az intézményi keretek módosításán túl egy társadalmi változás is végbement: a háború után, a náci párt retorikája miatt, morális bűn lett a nemzeti érzelmű politizálás. Ezáltal, politikai diskurzusban elsősorban gazdasági kérdésekkel foglalkoztak, a *völkisch* (népi-nemzeti, de a szó erős rasszista [töltettel bír](#)) elem elveszett. A politikai diskurzus a német nacionalizmust, hazafiságot tehát nem a nemzet, nép erősségében, hanem a gazdasági teljesítményben igyekezett kifejezésre juttatni. Az AfD megerősödéséig pedig csak egy alkalom volt,

amikor a radikális jobboldali politikai formáció komolyabb ijedelmet okozott: 1969-ben a neonáci *Nationaldemokratische Partei Deutschlands* (NDP - Német Nemzeti Demokrata Párt) 4,3%-ot (5%-os a bejutási küszöb) ért el a *Bundestag* választásokon és tartományi választásokon több parlamentbe is bejutott. A párt ellen tűzfalat állítottak, de a politikai karantén akkori logikája alapján csak időre volt szükség, hogy az NPD elveszítse szavazóit. A BfV működésére pedig jó példa, hogy a pártot többször is megpróbálták betiltani, de ezt az Alkotmánybíróság elutasította, mégpedig azon az alapon, hogy valójában a pártvezetés jelentős része a BfV beépített ügynöke [volt](#).

Az NDP eljelentéktelenedése után a kétezres évek végéig egy jobboldali radikális párt sem tudta komolyabban megvetni a lábát a német politikában. Ennek az egyik fő oka az volt, hogy a két nagy párt, a CDU (*Christlich Demokratische Union* - Kereszténydemokrata Unió) és az SPD (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands* - Németország Szociáldemokrata Pártja) hiteles volt a társadalom nagy része számára, így az egyik párt gyengélkedésekor a másik pártnak adtak inkább bizalmat a választók. A komolyabb változást ebben az euró-övezet válsága hozta el. Több válasz is van arra a kérdésre, hogy miért ez volt a fordulópont. Egyrészt a krízis, és úgy általában a gazdasági válság felerősítette az elitellenességet, annak egyszerre technokrata, de inkompetens viselkedése és neoliberais „morális felsőbbrendűsége” [miatt](#), és így a mainstream pártokkal (CDU-val és SPD-vel) szemben a társadalmi bizalom jelentős része elveszett. Az *Alternative für Deutschland* (AfD, Alternatíva Németországért) megalapítása is elsősorban ehhez kötődik. Bernd Lucke 2013 áprilisában többedmagával megalapította az AfD-t, amely párt kezdetben az euró-övezeti válsággal szemben határozta meg magát. Lucke véleménye szerint az euró bevezetése történelmi hiba volt Németország számára, a válságot pedig (pontosabban, hogy Németország segítette többek között Görögország kilábalását a válságból) a német kormány rosszul kezelte. A párt úgy határozta meg célját, hogy visszaszerzi a nemzeti szuverenitást és a polgári kontrollt a monetáris politika [felett](#). Ez az üzenet sok konzervatív, CDU és FDP (*Freie Demokratische Partei* - Szabaddemokrata Párt) szavazónak imponált. A 2014-es európai parlamenti választásokon a párt egyből áttörést ért el: 7,1%-ot szerzett országosan, Kelet-Németországban a támogatottságát 10% fölé mérték.¹

Az AfD végső irányvonalát azonban nem Lucke határozta meg végül. Az AfD mint pártszerveződés elsősorban azoknak a gyűjtőhelyévé vált, akik politikailag nem *érezték reprezentálva* magukat és

---

¹ Protestpártokra, de különösen az AfD-re jellemző, hogy Kelet-Németországban erősebbek. Ez elsősorban azért van, mert újraegyesítés után sok keletnémet úgy érezte, csak másodrendű állampolgárnak számítanak az új rendszerben, így ők tradicionálisabban elitellenesebbek is.

akár szélsőséges nézeteket is vallottak. A párton belül megalakult a *Der Flügel* (A Szárny) nevezetű csoport, akik ideológiájukat a *völkisch* nacionalizmusra alapozták. A Szárny csoporthoz köthető úgynevezett erfurti deklaráció is, melyben megfogalmazódik az AfD több, mostanra már rögzült álláspontja, mint a német identitás megvédése, a bevándorlásellenesség, és a család, illetve a nemzet védelme. Ezek az elgondolások mára szinte minden európai országban a politikai diskurzus részévé váltak - ellenben A Szárny politikai üzeneti mögött, illetve éves gyűlésükön valós rasszizmus, antiszemitizmus és neonácizmus jelent meg. A Szárnyhoz pedig több prominens AfD-s is köthető volt, mint például az a Björn Höcke, akinek a vezetésével az AfD a legutóbbi tübingiai tartományi választásokon győzött. Az AfD 2015-re szélsőjobbboldali irányba tolódott el, miután a tradicionálisan konzervatív Bernd Lucke elvesztette befolyását a párt vezetésében, majd később ki is lépett. A Szárnyat a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal 2020-ben szélsőjobbboldalinak és a német Alaptörvénnyel ellentétesnek nyilvánította, majd megfigyelés alá [helyezte](#). Az AfD vezetése, a csoportot feloszlatta - viszont a tagokat, egy két vezető kivételével, nem rúgta ki a pártból. Egyes mérések szerint minden ötödik AfD-párttag A Szárny tagja [volt](#).

Az AfD további erősödése két dolognak köszönhető: Németországban egyrészt új jellemzővé vált az a politikai trend, miszerint a mainstream pártok középre (össze)húznak és a *status quo*-t, védik, ezáltal viszont az elitellenes üzenetek ellenük így még jobban működnek, hiszen a szavazók egy része úgy látja, hogy a saját maguk által okozott krízishelyzetben (lásd: migráció) sem hajlandóak változtatni (ezzel kiszolgálva az elit érdekét egyes elképzelések szerint); továbbá, ehhez kapcsolódóan a 2015-ben kezdődő menekültválság a választók jelentős körében tette népszerűvé az AfD-t. A *Willkommenskultur* és az elhibázott német integrációs politika miatt az évek során jelentős frusztráció és társadalmi bizalmatlanság gyülemlt fel a választókban arra nézve, hogy a németek emiatt elveszthetik saját identitásukat és országukat. A migrációval kapcsolatos kételyek és problémák azóta sem múltak el (sőt, Németországban a 2025-ös előrehozott választást hiába egy gazdasági krízis okozta, a politikai diskurzust a migráció [dominálta](#)), az AfD pedig nagyon sikeresen használta fel ezeket a problémákat saját üzeneteinek népszerűsítésére. A 2017-es parlamenti választáson 12,6%-ot szerzett, ezzel a harmadik legerősebb párttá lépett elő. A 2021-es választásokon, bár gyengültek és csak 10,4%-ot szereztek, a már ellenük felállított politikai karantén nem érte el azt a hatást, hogy a párt eljelentéktelenedjen. Sőt, a jelenlegi közvéleménykutatások szerint a februári előrehozott választásokon az AfD a második legerősebb párttá lép majd elő a CDU után, és 20% körüli eredményt fog elérni. Az AfD politikai üzenetei 2015-től lényegében nem

változtak. Az üzenetek nagy része továbbra is a társadalmi elégedetlenségre épít, és legtöbbször valami *ellen* veszi fel a pozícióját. A párt szavazóinak legnagyobb részét az eddig nem szavazók teszik ki, valamint a többi pártban csalódott szavazók pártolnak át hozzájuk. Jobbról és balról ez egyenlő arányban történik meg, ami viszont akár arra is utalhat, hogy az AfD protestpártból idővel *Volkspartei* (néppárt) lesz – a néppártok szavazói nem kor, nem, vagy társadalmi pozíció alapján határozhatóak meg, hanem egy ideológia [alapján](#). Az AfD átalakulását bizonyítják egyes tartományi választási eredmények is: hiába vesznek fel mainstream pártok migrációellenes [pozíciókat](#), az AfD emiatt nem veszít [szavazókat](#). Tehát, a mainstream pártok büntetése helyett az AfD-szavazók jelentős része már kiforrott politikai nézeteken alapuló lojalitást táplálhat a párt iránt.

Az AfD ellen bevezetett karantén egy totális elszigetelési kísérlet. A 2025-ös előrehozott választásokig egyik párt sem volt hajlandó együttműködni velük semmilyen ügy mentén – vagy ha igen, az „elkövetők” komoly fejmosást kaptak a politikai vezetéstől. Annyira tabunak számított az AfD támogatásának elfogadása is, hogy 2020-ban, amikor a helyi CDU mellett az AfD szavazataival választották meg a FDP-s Thomas Kemmerichet tartományi miniszterelnöknek Tübingiában, a még Angela Merkel vezette országos CDU-elit annyira felháborodott, hogy Kemmerichnek és a helyi CDU vezetésének pár nap után le kellett [mondania](#). Komoly változást, és egyesek szerint ennek a teljeskörű tűzfalnak a lebontását eredményezte viszont egy szavazás 2025 januárjában a *Bundestag*-ban, ahol a CDU / CSU pártszövetség Friedrich Merz vezetésével elfogadta az AfD szavazait és ezzel a modern Németországban először a radikális jobb támogatása kellett egy javaslat elfogadásához. A szavazás háttere, hogy 2024 és 2025 között több késes támadás is történt Németországban, amelyeket bevándorló háttérű egyének követtek el Merz pedig válaszul több javaslatcsomagot is el akart fogadtatni a parlamentben a választások előtt, hogy ezzel politikai tőkét kovácsoljon a pártjának. Miután kitudódott, hogy Merz el fogja fogadni az AfD szavazatait is, a szavazás – azon túl, hogy a megszavazott javaslat nem volt jogilag kötelező érvényű – már valójában nem a migrációról, hanem a tűzfal kérdéséről szólt. Merz logikája szerint ő csak a parlamentarizmus tradícióit követte, *„nem jobbra és balra nézett hanem előre”* és a szemében egy *„helyes döntés nem válik helytelenné attól, hogy rossz emberek egyetértenek vele. Helyes marad”*. A baloldali, együtt szavazást ellenző pártok azzal vádoltak Merzet, hogy lebontja a tűzfalat, míg Merznek utólag azzal kellett védekeznie, hogy csak szavazatokat fogadott el, de hivatalosan soha nem fog együtt működni az AfD-vel. Az esetről sokat elárul, hogy a baloldali képviselők alig beszéltek magáról a törvényjavaslatról, hanem sokkal inkább háborogtak azon, hogy a CDU/CSU elfogadja az AfD szavazatait. Ha a baloldal

megpróbálta volna érdemben kritizálni a törvényjavaslat egyes elemeit (családújraegyesítés megtiltása stb.) még akár fel is figyelhettek volna rájuk a választók egy kicsit, de ahelyett, hogy saját értékrendjük mellett bátran kiálltak volna, inkább azon háborogtak, ki kivel és miért szavaz együtt.

A fő kérdés elsősorban az, hogy ez továbbra is így lesz-e? Az osztrák esetben látható: ha egy radikális jobboldali párt az első helyet szerzi meg a választásokon a mainstream politikai erők fragmentációja miatt, az könnyen a tűzfal leomlásához vezethet. Ez a fragmentáció pedig a német politikára is jellemző, ami miatt nehezebbnek tűnik a kormányalakítás és a koalíciókötés az arra esélyes pártok között. Ez a probléma hatványozottan igaz Kelet-Németországra, ahol az AfD akár 30%-ot is elérhet egy tartományi választáson. Tübingiában például egy *Brombeerkoalition* (feketeribizli koalíció) keretében tudott csak kormány alakulni a legutóbbi tartományi választások után, amelyben a CDU, SPD és a BSW (*Das Bündnis Sahra Wagenknecht – Vernunft und Gerechtigkeit* - Sahra Wagenknecht Szövetség - Értelmesség és Igazságosság) kellett, hogy részt vegyen annak érdekében, hogy az AfD a tűzfal mögött maradjon. A BSW viszont egy olyan szélsőbaloldali párt, amely épp az AfD-hez hasonló szakpolitikai álláspontokkal rendelkezik – mint például az Oroszország elleni szankciók megszüntetése. Maga Sahra Wagenknecht pedig „[hülyeségnek](#)” tartja a tűzfalat – máskor hangsúlyozva, hogy azért az AfD-vel ő se kötne koalíciót.

A tűzfal komoly politikai válságokat eredményezhet, amennyiben az AfD, vagy a szélsőséges pártok blokkoló kisebbséget szereznek a *Bundestag*-ban az elkövetkezendő választás során. Ezzel bármilyen kétharmados törvényt megakadályozhatnak, kierőszakolva egy együttműködést, amennyiben egy krízishelyzetben nagy volumenű reformokra lenne szükség – és Németországban pont egy ilyen van alakulóban: az adóssághék eltörlésére vagy átalakítására vonatkozó döntés formájában.

Az egyén köré épített tűzfal – az osztrák FPÖ megerősödése

Németországhoz hasonlóan Ausztriában is a második világháború utáni éveket a két nagy párt, a Néppárt (*Österreichische Volkspartei* – ÖVP) és a Szociáldemokrata Párt (*Sozialdemokratische Partei Österreichs* – SPÖ) nagykoalíciós kormányzásának viszonylagos nyugalma jellemezte. A háborút követően újra függetlenedő országban is alkotmányos eszközökkel igyekeztek megelőzni a náci ideológia újbóli megerősödését: az 1947-es *Verbotsgesetz* (Tiltási Törvény) és az 1955-ös alkotmány is tiltják a nemzetiszocialista pártok megalapítását. Erre hivatkozva tiltották be 1988-ban a

szélsőjobboldali, húsz évig létező, ám parlamentbe sosem jutó Nemzeti Demokrata Pártot. A háború utáni években az Ausztriában végbement változások lazítottak a törvényeken, lehetővé téve a volt náci tisztségviselők visszatérését a politikába – más színekben. Így itt már 1956-ban megalakulhatott a jelentős részben volt náci politikusokkal felálló, jelenleg is a politikai skála jobbszélét képező, nacionalista [Szabadságpárt](#) (*Freiheitliche Partei Österreichs* – FPÖ). A a párt fennállásának első harminc évében fokozatosan egy centrista-liberális irányba mozdult el, azonban egyszer sem sikerült egyszámjegyűnél jobb eredményt elérnie szövetségi választásokon. A fordulat 1986-ban jött el, amikor a karizmatikus Jörg [Haider](#) állt az FPÖ élére, amely az ő vezetésével ismét nacionalista, rendszerkritikus alapokon politizált. A Haider-korszak az FPÖ megerősödését hozta, elnöke Karintia kormányzója lett – az ÖVP-vel koalícióban kormányzott a tartományi parlament élén – azonban a náci politikát relativizáló [nyilatkozatai](#) miatt felállt ellene a nagy pártok tűzfala. A tartományi SPÖ és ÖVP összefogott Haider ellen, így alig egy év után sikeresen leváltották kormányzói posztjáról, azonban a '90-es években pártja országosan a harmadik nagy párttá erősödött.

A Haider vezette FPÖ az 1999-es választással ért fel csúcsára, amelynek következménye a tűzfal nemzetközivé alakulása lett, és amelynek közvetlen utóélete párhuzamba állítható a 2024 őszi helyzettel. A belterjessé váló nagykoalíciós kormányzásba belefáradt, elsősorban munkásosztálybeli szavazókat sikerrel szólította meg az FPÖ „Szerződés Ausztriával” elnevezésű programja, amely a korrupcióellenesség és a szociális juttatások emelése mellett a bevándorlás-ellenességre helyezte a hangsúlyt. Haider évtizedekkel az európai szintű bevándorlási krízis előtt az ország „túl-külföldiesedésének” megállítására, a migránsok kitelepítésére építette politikáját, amely a Haider retorikáját a náci rezsím antiszemitizmusával párhuzamot vonó rendszerpártok aggodalmi ellenére az SPÖ mögött a második helyre juttatta az FPÖ-t. Miután a nagykoalíciós tárgyalások kudarcba fulladtak, megnyílt a lehetőség az FPÖ-ÖVP tárgyalás megindítására, amelynek sikere normál esetben Haider kancellárrá választásával járt volna. Válaszul az SPÖ és a Zöldek (Die Grünen) országos tiltakozásba kezdett, az EU akkori 14 másik tagállama korábban nem látott [diplomáciai szankciókat](#) vezetett be Ausztria ellen. Ezek értelmében egy FPÖ-vezette kormány esetén egyik tagállam sem lett volna hajlandó bilaterális szerződések megkötésére, osztrák jelöltek támogatására nemzetközi szervezetek pozícióira, illetve, hogy technikai kérdéseken felül együttműködjenek osztrák nagykövettekkel. A tiltakozás és a szankciók hatására végül Haider belátta, hogy személye akadályozza a kormány felállítását, így hátralépett: lemondott elnöki posztjáról és a kabinetnek sem

lett tagja, majd elhagyta a pártot, a kancellárt pedig végül a választás harmadik helyét elérő ÖVP adta Wolfgang Schüssel személyében.

Az FPÖ elleni politikai karantén tehát nem volt hatásos, a párt történelme során először kormányra kerülhetett, azonban csak ellentmondásos vezetője nélkül. A maga után űrt hagyó Haider nélkül az FPÖ népszerűsége kezdetben jelentősen visszaesett, a volt vezére pedig ugyan új pártot, a BZÖ-t (Bündnis Zukunft Österreich – Szövetség Ausztria Jövőjéért) alapítva megpróbált visszatérni a politikába, 2008-ban balesetben életét vesztette. Miután 2005-ben Heinz-Christian Strache vette át az FPÖ vezetését, a párt stabilizálódni tudott, fokozatosan javítva a szövetségi választási eredményein. A retorikáján a náci párhuzamok elkerülése végett némileg finomító, ám elődjéhez hasonlóan elsősorban iszlám- és bevándorló-ellenességgel kampányoló Strache már elkerülte a tűzfal mögé vételt. Amikor a párt 2014-ben addigi elszigeteltségén változtatva belépett az Európai Szövetség a Szabadságért (European Alliance for Freedom) pártcsaládba, valamint 2017-ben kisebbik partnerként az ÖVP-vel szövetségi koalícióra lépett, elmaradt az 1999-eshez hasonló reakció. Miután az Ibiza-ügy néven elhíresült korrupciós botrányban Strache megbukott, 2021-ben Herbert Kickl vette át a párt irányítását, így újból egy önmagát radikális szólamoktól nem visszafogó politikai üstökös került annak élére. A neonáci kapcsolatokkal rendelkező, az identitárius mozgalmat nyíltan dicsérő, egyenesen Adolf Hitlertől átvett [kifejezéseket](#) – mint 'Népkancellár', 'a Nép elárulói', a 'rendszer politikusai' - használó Kickl Haider szövegírójaként lett az FPÖ fontos tagja, majd Strache alatt főtitkárként annak egyik legbefolyásosabb személyévé vált. A 2024-es választásokra már saját médiaháttérrel, arculatát megváltoztatva és teljesen Kickl köré építve fordult az FPÖ, kedvező körülményekkel: a zöldpárti koalíció fogásában jobboldali politikáját csak korlátozva képviselni tudó ÖVP Sebastian Kurz kancellár bukása utáni népszerűségvesztése, a megújulni nem tudó SPÖ, a Covid-válság óta gyengélkedő gazdaság okozta általános pesszimizmus, az emelkedő euroszeptizmus, az évtizedes semlegességet Ukrajna támogatásának érdekében feláldozó politika kritikája és a továbbra is magas prioritásként kezelt bevándorlás-kérdés megnyitották az utat a történelmi siker felé az FPÖ számára. A szeptemberi választáson 28,9%-ot szerezve az FPÖ lett a legnépszerűbb párt Ausztriában, 600 ezer szavazót elszívva az ÖVP-től.

Az eredmény ellenére esély van arra, hogy Ausztriának mégsem lesz szabadságpárti kancellárja. Hasonlóan egykori elődjéhez, Kicklt a választáson indult ellenfelei túl radikálisnak bélyegezték ahhoz, hogy kancellárként együttműködjenek vele. Ezt a benyomást a pártelnök szélsőséges

retorikája mellett [oroszpártisága](#) is erősíti. A második helyezett ÖVP jelöltje, Karl Nehammer ugyan hajlandó lett volna koalíciós tárgyalásokra, de feltételként szabta, hogy Kickl nem lehet kancellár. Haiderrel ellentétben viszont Kickl kizárta a hátralépés lehetőségét. Mivel Ausztriában nem alkotmányos, csupán szokásjog, hogy az elnök a választás győztesének vezetőjét kéri fel kormányalakításra, a zöldpárti elnök, Alexander van der Bellen dönthetett úgy, hogy a koalíció megkötésére az általa legesélyesebbnek tartott pártokat bízta meg. Azzal, hogy az ÖVP-t, az SPÖ-t és a liberális NEOS-t kérte fel – az átrendeződő erőviszonyok ékes bizonyítéka, ugyanis a két nagy párt összesen 1 fős többséget alkot, így most először harmadik partner bevonására kényszerült – az FPÖ ősszel effektíve ismét a tűzfal mögött találta magát. Németországgal ellentétben viszont tartományi szinten ez nincs és eddig sem volt így: többek között Salzburgban, Stájerországban és Alsó-Ausztriában az ÖVP-vel fognak együtt kormányozni az FPÖ helyi frakciói, továbbá, a pártok tiszteletben tartották azt a szokást, hogy az országgyűlés első elnöke a választáson győztes párt köréből kerüljön ki, és megszavazták a Kickl szövetségesének számító Walter Rosenkrantzot a pozícióra. Kicklnek így komoly befolyása lehetett volna a felálló hárompárti koalíció kormányzására is, önmagát egy áldozati, illetve külső bírálói szerepbe helyezve.

2025 januárjára azonban a hárompárti tárgyalások összeomlottak, előbb a NEOS, majd az ÖVP szállt ki a kormányalakítási folyamatból. Annak a Karl Nehammernek, aki az FPÖ kancellári irodától való távoltartásának garanciájával kampányolt, ez egy újabb komoly vereséget jelentett, így lemondani kényszerült pártelnöki és kancellári pozíciójáról. Utódja az ÖVP élén a párt korábbi főtitkára, Christian Stocker lett, aki kinevezése előtt még a 'nehammeri', 'Kicklrel nem szabad megegyezni' álláspontot képviselte, elnökként viszont azonnal jelezte, hajlandó az FPÖ-vel tárgyalni, így van der Bellen is Kickl megbízása mellett döntött. A fordulat azt jelzi, az ÖVP-ben sem egységes az álláspont a szélsőjobboldallal való együttműködésről, Nehammer távozásával megerősödő frakciók szemében Kickl személye nem annyira erős kizáró ok, hogy ne lépjenek koalícióra azzal az FPÖ-vel, amellyel több fontos kérdésben – mint a gazdaságpolitika vagy a migráció – jóval közelebbi az álláspontjuk, mint a szociáldemokratákkal, vagy a liberálisokkal. Bár az FPÖ-ÖVP kormány felállítását még nem lehet biztosként kezelni, újabb megbukó tárgyalások esetén 2025-ben új választás következhet, amelyen minden bizonnyal a tovább erősödő FPÖ ismét nyerni fog, ráadásul fennáll a veszélye a karantén lebontását ellenző moderáltabb ÖVP szavazók elfordulásának a párttól, így az ÖVP jelenlegi vezetésének érdeke a koalíció sikeres létrehozása. Tulajdonképpen az FPÖ mindkét lehetőséggel jól jár – jelenleg sok veszíteni valója nincs.

Az osztrák politikában tehát a karantén létrehozása inkább az adott párt vezetőjének megítélésén múlik: az aktuális FPÖ-elnök 'szalonképessége' dönti el, együttműködnek-e vele a pártok. Jörg Haider távoltartása a kancellári irodától megteremtette a precedenst, miszerint az elnök a kormányozhatóság kérdését előbbre helyezi a nép döntésénél a kancellár kinevezésében, azonban a sikeres tűzfal-állításhoz akkor nemzetközi nyomás is kellett. Az Európai Parlamentben a Patrióták Európáért pártcsaládban ülő FPÖ-t ez nem fenyegeti, Kicklnek pedig sikerült az, ami elődjének nem: ténylegesen az ország legnépszerűbb politikusává vált. A nagy pártok válsága pedig tovább gyengíti a tűzfal-állítást, ami így 2025 elején kudarccal végződött. Az FPÖ példája azt mutatja, hogy a párt a politikai elfogadhatóság határvonalát táncolja körül, amely a többi párt, elsősorban az ÖVP vezetésétől is függ, hogy hol húzódik. Ősszel még a vonalon kívül, jelenleg azon belül tartózkodik Kickl, így az osztrák politika egyik legnagyobb kérdése, sikerül-e ott is maradnia.

„Radikális” vagy új realitás?

A németországi szövetségi választások előtt nehéz jóslatokba bocsátkozni azt illetően, hogy a mi várható a koalíciós tárgyalások során, hiszen az osztrák példa is mutatja, hogy a választási eredményektől függetlenül ezek a tárgyalások jelentősen átírhatják az egyes pártok pozícióit. Az viszont biztos, hogy mind az AfD, mind az FPÖ eszköztárában, mondanivalójában rendkívül sikeresnek bizonyulnak. Az is biztos, hogy azokra a problémákra és társadalmi jelenségekre, amelyekre reakcióként ezek a pártok létrejöttek, a hatalmon lévő politikai elitnek továbbra sem sikerült megoldást találnia. Minél inkább törekednek arra a hatalmon lévő elitek, hogy ezeket a pártokat vagy vezetőiket elszigeteljék, annál erősebbé válhatnak. Ez pedig azt is jelentheti, hogy egy ponton túl megkerülhetetlen szereplőkké válhatnak a kormányzásban.